

Asia: VN/23585/2023

Lausuntopyyntö yleisen tietosuoja-asetuksen toimivuudesta ja sen soveltamiseen liittyvistä kokemuksista

Lausunnonantajan lausunto

Mitkä ovat olleet yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamiseen liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

Asetuksen hyödyt:

- Asetus määrittelee yhdenmukaiset periaatteet henkilötietojen käsittelylle EU:ssa.
- Asetus turvaa yksityisten henkilöiden perusoikeuksia.
- Asetus määrittelee rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden velvollisuudet ja vastuut.

Asetuksen haasteet:

- Kaikkien virastossa pitäisi tuntea tietosuojalainsäädännön perusteet ja osata soveltaa sitä tai tarvittaessa pyytää neuvoa asetuksen soveltamiseen liittyvissä kysymyksissä viraston juristeilta tai tietosuojavastaavalta. Käytännössä kuitenkin henkilöstön osaaminen, perehtyneisyys ja tulkinnat vaihtelevat.
- Tietosuoja-asetusta ja sen tavoitteita ymmärretään osin jossain määrin yhä väärin ja sääntelyyn liittyy jopa tiettyjä pelkoja. Henkilöstön epävarmuutta on liittynyt esimerkiksi siihen, voidaanko henkilötietoja käsitellä viranomaistehtävien hoitoa varten. Melko laajasti ajatellaan, että rekisterin muodostuminen olisi edelleen viranomaisen automaattisessa tietojenkäsittelyssä olennainen kriteeri, tai jopa, että henkilörekistereitä ei saisi muodostua.
- Osaamista pyritään virastossa kehittämään mm. koulutuksin ja ohjein, mikä edellyttää resursseja.
- Oikeutettu etu käsittelyperusteena on hankalasti ymmärrettävä.
- Asetukseen sisältyvä osoitusvelvollisuus on kohtalaisen raskas, eikä siihen ole välttämättä eri organisaatioissa riittävästi resursseja.

- Asetuksen myötä vastuuta on yhä enemmän siirtynyt rekisterinpitäjille (ml. aiemmin tietosuojaviranomaiselle kuulunutta vastuuta). Tietosuojavaltuutetun toimitus on pidättäytynyt ottamasta kantaa yksittäistapauksiin, mikä on jättänyt tulkintavastuuta erittäin merkittävistäkin asioista yksittäisille rekisterinpitäjille. Samalla tämä merkitsee myös työmäärän lisääntymistä soveltavissa viranomaisissa.
- Henkilötietojen siirtoa EU/ETA-alueen ulkopuolelle koskevat säännöt ovat varsin tiukkoja käynnissä olevaan laajamittaiseen pilvisiirtymään nähden
- Tietosuojatyö on vaativaa asiantuntijatyötä, johon on haastavaa saada riittävästi resursseja tilanteessa, jossa viraston resurssit ovat niukat ja säästöpainneiden kohteena.

Onko tietosuojalaki koettu yleisesti toimivaksi? Minkälaisia haasteita sen soveltamisessa on ilmennyt?

- Tietopyyntöjen käsittely edellyttää sekä julkisuuslain että tietosuojalainsäädännön tulkintaa, mikä ei ole aina helppoa. Sääntelyn rajapintoja olisi tarpeen selkeyttää ja yhteensovittaa julkisuuslain vireillä olevassa uudistuksessa.
- Tietosuojalaki ei nykyisellään säätele henkilötietojen julkaisemisesta ja luovuttamista yleisessä tietoverkossa. Selvyyden vuoksi olisi hyvä, että julkaisemisen edellytyksistä olisi laissa yleissäännös.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaa sääntelyliikkumavaraa käytetty EU:ssa ja Suomessa tarkoituksenmukaisella tavalla? Jos ei, miten ja minkälaisia tilanteita varten tietosuoja-asetuksen sääntelyliikkumavaraa tulisi käyttää eri tavoin kuin on tehty?

-

Millä toimialoilla yleistä tietosuoja-asetusta on pantu täytäntöön tehokkaasti ja onnistuneesti huomioiden asetukselle asetetut tavoitteet edistää rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien toteutumista sekä edistää tiedon vapaata liikkuvuutta EU-alueella?

-

Minkälaisia haasteita on ilmennyt yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen lainsäädännön tai muun EU-lainsäädännön yhteensovittamisessa eri soveltamistilanteissa?

- Julkisuuslakia ja tietosuoja-asetusta olisi tarpeen julkisuuslain uudistuksen yhteydessä yhteensovittaa. Esimerkiksi tarvittaisiin selkeytystä sen suhteen, että henkilötietojen luovuttamisen edellytykset tietopyyntötilanteissa ovat selkeät.

Onko eri jäsenvaltioiden tietosuojalainsäädäntöjen eroavaisuuksiin ja täytäntöönpanoon liittyen tunnistettu haasteita? Jos on, minkälaisia haasteita?

-

Ovatko Euroopan tietosuojaneuvoston antamat ohjeet auttaneet käytännön soveltamistilanteisiin liittyvien ratkaisujen tekemisessä? Mitä yleisen tietosuoja-asetuksen tulkintaa koskevia ohjeita vielä tarvittaisiin?

- Tietosuojaneuvoston ohjeet olisi tärkeää saada suomennettuina virastojen käyttöön. Tämä edistäisi ja helpottaisi niiden käytettävyyttä huomattavasti.
- Tietosuojaneuvoston ohjeistus on itsessään hyvää, mutta samalla se saattaa joiltain osin kaventaa organisaatioiden liikkumavaraa liiaksi, koska käytännössä ohjeita sovelletaan lähes norminomaisesti sitovina.
- Tietosuojavaltuutetun toimistolta tarvittaisiin lisää ajantasaista kansallista ohjeistusta soveltamisen tueksi. Nyt ohjeet ovat osin vielä henkilötietolain aikaisia.
- Tarvittaisiin tulkintaa ja ohjeistusta esimerkiksi siitä, milloin käsittelyn katsotaan olevan yksinomaan henkilökohtaista tai kotitaloutta koskevaa toimintaa ja siten asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävää.
- Lisäksi tarvittaisiin esimerkiksi tietoa henkilötietojen julkaisusta yleisessä tietoverkossa (edellytykset julkaisulle, julkaisun suunnittelu ja tietojen luovutukset julkaisun kautta).

Onko edustamanne organisaatio ollut mukana laatimassa yleisen tietosuoja-asetuksen 40 artiklan mukaisia käytännesääntöjä tai harkinnut niiden laatimista? Mitkä ovat käytännesääntöjen laatimiseen liittyviä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita?

-

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvä seuraamusjärjestelmä Suomessa tehokas ja tarkoituksenmukainen? Mitä merkittävimpiä hyötyjä ja haasteita seuraamusjärjestelmään liittyy?

Hyödyt:

- Suomessa seuraamusjärjestelmä on toimiva, tehokas ja tarkoituksenmukainen.
- Seuraamusjärjestelmä on Suomessa erilainen suhteessa yksityiseen ja julkiseen sektoriin, sillä seuraamusmaksut eivät kuulu keinovalikoimaan julkisten tahojen osalta. Käytettävissä oleva keinovalikoima on kuitenkin kattava myös suhteessa julkiseen sektoriin ja esimerkiksi huomautuksesta seuraava mainehaitta on varsin tehokas pelote.
- Eräissä Euroopan maissa langetettavat erittäin korkeat seuraamusmaksut ovat suomalaisen oikeuskäytäntöön nähden vieraita, eikä seuraamusmaksujen yhtenäistämistä eurooppalaiselle tasolle nähdä tarkoituksenmukaisena.
- Suomessa hyvää on myös se, ettei seuraamusmaksuja tulouteta tietosuojaviranomaiselle – tämä toimii samalla seuraamusmaksujärjestelmään sisäänrakennettuna korruptionvastaisena elementtinä.

Ovatko yleisen tietosuoja-asetuksen kansainväliset tiedonsiirtomekanismit toimivia vai tulisiko niitä kehittää edelleen ja miten niitä tulisi kehittää edelleen? Mitkä ovat olleet kansainvälisiin tiedonsiirtoihin liittyvät merkittävimmät hyödyt ja haasteet?

- Erityisesti pilvipalvelujen käyttöönoton näkökulmasta henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuteen ja siirtoihin EU/ETA-alueen ulkopuolelle liittyy epäselvyyttä.

- Tietojen siirron vaikutustenarvioinnit (TIA) ovat todella haastavia ja kuormittavia.
- Tietosuojaneuvoston linjaus siitä, että kansainvälisiin tiedonsiirtoihin ei voi soveltaa minkäänlaista riskilähtöisyyttä, on kohtuuton käytännön elämässä. Riskilähtöisyyttä pitäisi pystyä käyttämään vähäriskisissä julkisissa henkilötiedoissa.

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen ns. laajennettu alueellinen soveltamisala, joka kattaa myös EU:n markkinoilla toimivien kolmansien maiden toimijoiden suorittaman henkilötietojen käsittelyn, toiminut tarkoituksenmukaisella tavalla? Olisiko yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanoon liittyvää yhteistyötä kolmansien maiden kanssa tarpeen kehittää ja miten?

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen I lukuun – Yleiset säännökset

- Henkilötiedon käsite on nykyisellään liian laaja.
- Käsitteen laajuus vaikuttaa esimerkiksi asianhallintajärjestelmän metatietojen tulkintaan niin, että lopulta kaikkiin asiakirjoihin on merkittävä ”sisältää henkilö-tietoa”. Tämä johtaa siihen, että kyseisellä metatiedolla ei lopulta ole enää informaatioarvoa.

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen II lukuun – Periaatteet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen III lukuun – Rekisteröidyn oikeudet

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Rekisterinpitäjä ja henkilötietojen käsittelijä

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen V lukuun – Henkilötietojen siirrot kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IV lukuun – Riippumattomat valvontaviranomaiset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VII lukuun – Yhteistyö ja yhdenmukaisuus

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen VIII lukuun – Oikeussuojakeinot, vastuu ja seuraamukset

-

Kommentit yleisen tietosuoja-asetuksen IX lukuun – Tietojenkäsittelyyn liittyviä erityistilanteita koskevat säännökset

-

Välimäki Minna

Ruokavirasto - Sisäisten palvelujen toimintakokonaisuus